

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7. Vtrum diabolus sit caput omnium malorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

plici differencia. Prima, secundum extensionem: quia gubernatio Christi extenditur ad omne tempus, omnem locum, omnemque statum, scilicet viae & terminum: aliorum vero restringitur, vel ad certum locum, vel certum tempus, vel certum statum. Secunda, secundum virtutem propriam vel vicariam: quia Christus propria auctoritate est caput, alii vero vicem gerentes Christi, ut patet auctoritatibus. In responsione ad tertium eiusdem articuli discerne novitiam inter ostium, & ostiarium: quia licet esse ostium ecclesiae, ac regni eorum sibi soli dominus reservaverit, esse tamen ostiarium aliis communicavit, etiam regni celestis tribuendo, & Petrum ianitorum coeli instituit ostiarium.

trinfeco influxu, prout scilicet virtus motiva, & sensitiua a capite deriuatur ad cetera membra. Alio modo, secundum quandam exteriorern gubernationem, prout scilicet secundum visum, & alios sensus, qui in capite radican- tur, dirigitur homo in exterioribus actibus. Interior autem influxus gratiae, non est ab aliquo, nisi a solo Christo, cuius humanitas ex hoc, quod est diuinitati coniuncta, habet virtutem iustificandi: sed influxus in membra ecclesiae, quantum ad exteriorern gubernationem, potest aliis conuenire. Et secundum hoc aliqui alii possunt dici capita ecclesiae, secundum illud Amos 6. Optimates capita populorum differenter tamen a Christo. Primo quidem, quantum ad hoc, quod Christus est caput omnium eorum, qui ad ecclesiam pertinent, secundum omnem locum, & tempus, & statum: alii autem homines dicuntur capita, secundum quadam specialia loca, sicut episcopi suarum ecclesiarum, vel etiam secundum determinatum tempus, sicut Papa est caput totius ecclesiae, scilicet tempore sui pontificatus, & secundum determinatum statum, prout scilicet sunt in statu viatoris. Alio modo, quia Christus est caput ecclesiae propria virtute, & auctoritate: alii vero dicuntur capita, in quantum vicem gerunt Christi, secundum illud 2. ad Corinth. 2. Nam & ego quod donavi, si quid donavi propter vos in persona Christi, & secundum illud secundum ad Corinth. 5. Pro Christo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod verbum illud intelligitur, secundum quod ratio capitis consideratur ex exteriori gubernatione, prout dicitur rex caput regni sui.

AD SECUNDVM dicendum, quod homo non dat gratiam interiori influendo, sed exteriori persuadendo ad ea, quae sunt gratia.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Augustinus dicit super Ioan. Si praepositi ecclesiae pastores sunt, quomodo unus pastor est, nisi quia sunt illi omnes vnus membra pastoris? Et similiter alii possunt dici fundamenta, & capita, in quantum sunt vnus capitis & fundamenti membra. Et tamen sicut Augustinus ibidem dicit, pastoris esse dedit membris suis, ostium vero nemo nostrum se dicit, hoc sibi ipse proprium tenuit. & hoc ideo, quia in ostio importatur principalis auctoritas, in quantum ostium est, per quod omnes ingrediuntur in domum, & ipse solus Christus est per quem accessum habemus in gratiam istam, in qua stamus: per alia vero nomina praedicta potest importari auctoritas, non solum principalis, sed etiam secundaria.

ARTICVLVS VII.

Utrum diabolus sit caput omnium malorum.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur, quod diabolus non sit caput malorum. Ad rationem enim capitis pertinet, quod influat sensum, & motum in membra, ut dicit quedam glossa super illud ad Ephes. 1. Ipsum dedit caput &c. sed diabolus non habet virtutem influendi malitiam peccanti, quod ex voluntate peccantis procedit. ergo diabolus non potest dici caput malorum.

¶ 2. Praeterea. Per quodlibet peccatum fit homo malus: sed non omnia peccata sunt a diabolo; quod quidem manifestum est de peccatis demonum, qui non ex persuasione alterius peccauerunt. Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit: dicit enim in lib. de Eccles. dogmatibus. * Non omnes cogitationes nostrae malae, semper diaboli instinctu excitantur: sed aliquoties ex motu arbitrii nostri emergunt. ergo diabolus non est caput omnium malorum.

¶ 3. Praeterea. Vnum caput vni corpori praeficitur: sed tota multitudo malorum non videtur habere aliquid, in quo vniantur: quia malum malo contingit esse contrarium: contingit etiam ex diuersis defectibus, ut Dionysius dicit 4. cap. de diu. nominib. * non ergo diabolus potest dici caput omnium malorum.

D SED CONTRA est, quod super illud Iob 18. Memoria illius pereat de terra, dicit glossa. † De vno quoque iniquo dicitur, ut ad caput, id est, diabolum reuertatur.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * caput non solum interiori influit membris, sed etiam exteriori gubernat, eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Sic ergo potest dici aliquis caput alicuius multitudinis, vel secundum vtrumque, scilicet secundum interiorern influxum, & exteriorern gubernationem, & sic est Christus caput ecclesiae, ut dictum est, * vel secundum exteriorern gubernationem, & sic quilibet princeps vel praelatus est caput multitudinis sibi subiectae. Et per hunc modum dicitur diabolus caput omnium malorum: nam, ut dicitur Iob 41. Ipse est rex super vniuersos filios superbiae. Pertinet autem ad gubernatorem, ut eos quos gubernat, ad suum finem adducat: finis autem diaboli est auersio rationalis creaturae a Deo: vnde & a principio hominem

Super Quaestiones octauae articulum septimum.

Tulius clarus est.

In corpore ar. ar. 3. c. ar. repetitur primo supra posita distinctio de capite, in interiori influxum, & in gubernationem exteriori. Et ponitur deinde conclusio respectu quanto iuxta alterum membrum distinctionis. Diabolus est caput omnium malorum in exteriorern gubernationem. Probatur dupliciter. primo, auctoritate Iob. Ipse est rex, &c. secundo, ratione, Finis diaboli est auersio a Deo. ergo in quantum quicumque adducuntur peccando in hunc finem, sub diaboli gubernatione cadunt. ergo diabolus est omnium malorum caput secundum gubernationem.

Antecedens probatur primo ex hoc, quod tenentur ab initio a diuinitate abducere. Manifestum est deinde, quod auersio potest haberi sub ipse libertatis. Probatur auctoritate Hierem. Consequenter vero prima probatur: quia ad gubernatorem prius adducere quos gubernat in suum finem. Altera autem sequela est per se nota.

Couinge huic doctrinae responsionem ad secundum, & perspicere, quod ad gubernationem spectat, ad suum finem alios adducere, non vno tantum modo, sed diuersis, scilicet vel impellendo, vel solum ex proposito signo sui regni. Et sic videbis primam consequentiam tenere, dum ex fine diaboli omnes ad illum finem tendentes sub diaboli regimine concludi inferunt, tamquam diabolus ipse omnium talium dux fuerit, hoc vel illo modo ad suum vexillum.

Cap. 2. habetur inter opera Aug. com. 3.

Cap. 2. habetur inter opera Aug. com. 3.

Cap. 4. par. 4. inter medium & fi.

Est Greg. 11. 14. moral. c. 11. circa pri.

Ar. preced.

Art. preced.

Trac. 46. in med. illius, com. 3.

Trac. 47. in Ioan. inter prim. & secundum, to. 9.

